

Kestävän kehityksen toimikunnan kokous

MUISTIO

Aika: keskiviikko 5.12.2018 klo 14.30–16.30

Paikka: Ympäristöministeriö, Pankkisali, Aleksanterinkatu 7, Helsinki

Aihe: ”Kunnat, kaupungit ja alueet kestävän kehityksen muutosagenteiksi”

Osallistujalistaus liitteenä

1. Kokouksen avaus

- Kestävän kehityksen toimikunnan varapuheenjohtaja, asunto-, energia ja ympäristöministeri
Kimmo Tiilikainen

Ministeri Tiilikainen kertoi, että YK:n ilmastopimuksen osapuolet ovat kokoontuneet Puolan Katowiceen neuvottelemaan Pariisin ilmastopimuksen säännöistä. Lisäksi käsitellään lyhyen aikavälin ilmastotoimia, ilmatorahoitusta sekä ilmastomuutokseen sopeutumista. Kokoukselle antaa hyvää kiriehua äskettäin julkaistu IPCC:n raportti, joka sanoo, että ilmastopolitiikan kunnianhimoa on nostettava, mikäli halutaan Pariisin ilmastopimuksen mukaisesti pyrkiä kohti 1,5 asteen tavoitetta ja vähentää ilmaston lämpenemiseen liittyviä riskejä. Lisäksi juuri julkaistu YK:n ympäristöohjelman UNEPin Emissions Gap -raportti kertoi, että hiilidioksidipäästöt ovat jälleen kasvussa ja tavoitteiden ja toimien välinen kuilu suurempi kuin koskaan aiemmin.

Myös EU:n tulee päivittää oma päästövähennyssitoumuksensa. On tärkeää, että EU:n pitkän aikavälin strategia on linjassa Pariisin sopimuksen kanssa eli tavoitteeksi tulisi asettaa nettonollapäästöt vuonna 2050. Myös välitapit on asetettava tämän mukaisesti. Tämä tarkoittaa, että EU:n on tiukennettava omaa 2030-tavoitettaan lähiaikoina. Suomen kansallinen tavoite on olla hiilineutraali jo vuonna 2045.

Myös valtioneuvosto on pyrkimässä kohti hiilineutraaliutta. Valtioneuvosto on valmistelemassa omaa toimenpidesitoumustaan, jonka ytimessä on valtioneuvoston ja kaikkien ministeriöiden hiilijalanjäljen pienentäminen. Lisäksi sitoumustyökalua on kehitetty tukemaan nyt myös kansalaisten kulutuksen ja hiilijalanjäljen mittaamista ja pienentämistä (www.sitoumus2050.fi/elamantavat).

- Nuorten Agenda2030 ryhmän varapuheenjohtaja sekä Lieksan nuorisovaltuuston ja Pohjois-Karjalan maakunnallisen nuorisovaltuuston jäsen **Sokorey Mohamed toimi kokouksen toisena puheenjohtajana**

Nuorten Agenda2030 ryhmän varapuheenjohtaja, nuorisovaltuuston jäsen Mohamed korosti, että nuoret voivat toimia merkittävinä kumppaneina kestävää kehityksen toimeenpanossa ja suunnittelussa kunnissa. Kaupunkien ja kuntien tulee ottaa mukaan etenkin nuoret kestävien alueiden suunnitteluun. Kunnilla on jo valmiiksi nuorisovaltuustot, joita ne voivat hyödyntää. Monissa kunnissa tarjotaan nuorille lautakuntapaikkoja, mutta nykyinen järjestelmä asettaa nuoret eriarvoiseen asemaan, sillä jossain kunnissa nuorilla on tarjolla paikkoja kaupungin kaikkiin lautakuntiin, kun taas jossain kunnissa niitä ei ole tarjolla yhtään.

Nuoret eivät voi valita heidän asuinpaikkaansa, ja siksi kaikissa kunnissa päättäjien pitäisi tarjota rohkeasti nuorisovaltuustolle puhe- ja läsnäolo oikeutta lautakunnissa, kaupunginvaltuustossa sekä hallituksessa. Myös koulujen oppilaskunnat tulee hyödyntää siten niin, että koulutetaan kestävän kehityksen ns. suurlähettiläitä, jotka sitten levittäisivät kestävän kehityksen ilosanomaa heidän kouluissaan.

Vuonna 2015 YK:n kartoituksessa nuorten suurimmaksi huolenaiheeksi nousi ympäristö, muita olivat turvallisuus ja yhdenvertaisuus. Kyselyn tuloksista tuli vahvasti esille myöskin nuorten turvattomuuden tunne. Monille syrjäytyminen, konfliktit sekä väkivalta ovat asioita joihin pitäisi pystyä puuttumaan. Me-säätiö arvioi, että syrjäytyneitä nuoria on tällä hetkellä lähes 66 000. Yksikin syrjäytynyt nuori on liikaa. Syrjäytymisen perisyihin tulee puuttua. Syrjäytymisen merkittävin syy on nuorisotyöttömyys.

Nuorten Agenda 2030-ryhmä järjestää nuorten ilmastokokouksen maaliskuussa (2.3.2019), jossa tuodaan yhteen nuoria ympäri Suomen keskustelemaan ilmastosta.

2. Kunnat, kaupungit ja alueet kestävän kehityksen muutosagenteiksi

Miten kunta- ja aluepoliittiset ohjelmat edistävät kestävää kehitystä ja lisäävät politiikkajohdonmukaisuutta?

- Fasilitoidussa paneelikeskustelussa esiteltiin kolme kaupunkikehittämisen ohjelmaa:
 - Kestävän kaupunkikehityksen ohjelma – Kansliapäällikkö **Hannele Pokka**, YM (ks. kalvo)
 - Kestävä kaupunkikehitysohjelma on yksi vastaus YK:n SDG –tavoitteisiin. Ohjelma pyrkii olemaan käytännöllinen, ja laittamaan hyvät opit kiertoon. Ohjelmassa on kaksi pääpilaria: kestävä kasvu ja kestävä hyvinvointi
 - Seutukaupunkiohjelma – Osastopäällikkö **Jani Pitkäniemi**, VM
 - Ohjelma julkaistiin kesäkuussa. Ohjelma kokoaa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan seutukaupunkien osaamis- ja työvoimapohjaa niin, että yritykset pystyvät kasvamaan ja tarjoamaan työpaikkoja. Seutukaupunkien elinvoiman kehittämisessä kaupungin omat toimet ovat keskeisiä, mutta ohjelma tarjoaa välineitä rakentaa tiiviimpää, verkostomaisempaa ja teemapohjaisempaa yhteistyötä valtion, maakuntien ja seutujen välillä ylittäen maakuntarajat.
 - Kaupunkiohjelma – Osastopäällikkö **Marja-Riitta Pihlman**, TEM (ks. kalvo)
 - Kaupunkiohjelma hyödyntää kaupunkien tietämystä ja olemassa olevia kaupunkien ja valtion yhteistyörakenteita. Ohjelmassa etsitään kaupunkien kasvuun, kestävyteen ja hyvinvointiin parhaita ratkaisuja kaupunkien ja valtion yhteistyönä. Erityisesti ohjelmaan poimittiin vähähiilisten kaupunkialustojen tukeminen

Paneeli kävi keskustelua siitä miksi on olemassa kolme eri ohjelmaa; miten johdonmukaisuus pystytään säilyttämään ohjelmissa? Panelistit nostivat esiin seuraavaa:

- Yhdessä tekeminen, yhteistyö on avain. Asiantuntijatasen yhteistyö näiden ohjelmien kesken on tiivistä: ei ole ongelma että tulokulmia on useita
- Kaikkia ohjelmia velvoittaa YK:n tavoitteet: kaupungeissa tehdään ilmastopolitiikkaa ja etsitään ratkaisuja
- Kommenttipuheenvuorot:
 - Maakunnan puheenvuoro: maakuntajohtaja **Pentti Mäkinen**, Etelä-Savon maakuntaliitto:
 - Maakunta ja soteuudistus on iso muutos, jonka toimeenpanossa ei saa unohtaa maakuntia
 - Maakunnissa tehdään paljon kestävän kehityksen työtä, esim. Saimaasta tulossa mallialue – tähän kytketään keke sitoumus. Maakunnissa kestävä kehitys otetaan vakavasti, ja työskennellään niiden asioiden parissa, joihin voidaan vaikuttaa. Kuitenkin keskeistä on kestävän talouden varmistaminen. Kestävän talouden varmistaminen on kytkettävä maakunnan omaan strategisiin tavoitteeseen (vesi,

- metsä, ruoka). Liikenne koskee joista maakuntaa ja onkin etsittävä ratkaisuja liikenteen kestäväksi tekemiseen
- Maakunnissa näitä ohjelmia ei ole juurikaan tunnistettu
 - o Kaupungin puheenvuoro: kestävän kehityksen johtaja **Pasi Laitala**, Espoo
 - Kestävän kehityksen sitoumus on otettu instrumentiksi Espoossa, nyt jo yli 120 sitoumusta
 - Espoo on myös kutsuttu YK:n edelläkävijäkaupungiksi (YK:n SDG25+ Cities aloite ja ohjelma)
 - Suomen valtion hiilineutraalius tavoite: kaupungit ovat monesti etukenossa hiilineutraalius -työn osalta! Tämä pitää ymmärtää ja se on keskeistä valtion tavoitteiden saavuttamisessa
 - Ohjelmat antavat hyviä suuntaviivoja, mutta haasteena on näissä ohjelmissa se, että keskeiset toimijat menevät jo edellä
 - Kunnissa keskeinen viitekehys on yritysyhteistyö! Vaikuttavimmat ratkaisut löytyvät nimenomaan yritysten kanssa tehtävästä työstä
 - Espoo nuorisovaltuusto valmistelee SDG tavoitteisiin konkreettisia avauksia
- Keskustelu

Keskusteltiin ohjelmista ja kommenttipuheenvuoroista, ja nostettiin esiin mm. kysymys miten olemassa olevia hyviä ohjelmia kuten Hinkukunnat ja Fisut integroidaan näihin ohjelmiin.

- Parhaita kuntien käytäntöjä:
 - o Kemi, Vihreä ja kestävä Kemi projektipäällikkö **Eija Kinnunen**, ks. liite
 - Kemissä tehty Sitoumus2050- koskien muovin käytön vähentämistä
 - Agenda2030 on sisällytetty uuteen strategiaan
 - Kemissä toteutettu laajoja toimenpiteitä, kuten otettu ISO standardi työkaluksi, kehitetty jätteiden (ja muovin lajittelua, tosin muovin lajitteluintoa on pohjoisessa enemmän kuin keräysintoa), hävikkiruoan hyötykäyttö järjestetty, ja uusiutuvien energioiden hyödynnyks on korkealla tasolla.
 - o Porvoo, Kestävän kehityksen asiantuntija **Sanna Päivärinta**, ks. liite
 - Kunnan johto on sitoutunut ilmastotyöhön vahvasti. Porvoo on toteuttanut lukuisia strategioita sekä toimintasuunnitelmaa tukevia kestävän kehityksen päätöksiä sekä konkreettisia linjauksia
 - Näistä mainittakoon mm. energiatehokas asuinalue, tontin luovutusehdot: sähkön seuranta (halvempaa sähköä), jäteveden puhdistus aurinko energialla, Porvoon energia: kaukolämpö on uusiutuvaa ja CO2 vapaata, Porvoossa on monilokero jätekeräys, Ekotapa-passi otettu käyttöön kouluissa ja keskustaa kehitetään kävelypainotteiseen suuntaan!
 - Porvoo on TOP 5:ssä asukaskohtaisessa päästövähennyksessä
 - - 163 000 tonnia pitäisi hiilijalanjäljen kuitenkin laskea, ja tässä liikenteellä on iso rooli
 - o Mariehamn, stadsdirektör **Barbara Heinonen**, ks. liite
 - Maarianhamina on tehnyt kaupunkikohtaisen SDG tarkastelun ja on mukana koko Ahvenanmaan Hållbart Åland – työssä mukana
 - Maarianhamina oli ensimmäinen kaupunki Suomessa, joka otti vuonna 2011 käyttöön ISO sertifikaatin. Maarianhamina raportoi päästönsä ja tavoitteensa, työ kaupungissa on hyvin tavoitteellista ja organisoitua. Sähköautoja pitäisi voida käyttää paremmin, sillä autoja on Maarianhaminassa enemmän kuin ihmisiä. Kaupunki on tehnyt paljon työtä mm. valaistuksen (ledit), ruoan (ympäristöystävällisyys), ja päiväkotien kanssa.

- Kuntaliiton puheenvuoro, **Miira Riipinen**, Kuntaliitto, ks. liite
- Miira Riipinen tiivistä kaupunkien työtä ja kehitystä kohti kestävästä kaupunkikehityksestä. Kuntademokratia on jo 100 vuotta vanha; kuntien päätehtävä tuottaa hyvinvointia kuntalaisille kestävästä kehityksen kontekstissa. Ks. hyvä kuva liite

Käytiin keskustelu esityksien perustella.

3. BKT:ta täydentävän hyvinvointiedon käyttäminen päätöksenteossa

Käytiin dialogi hyvinvointiedon käytöstä päätöksenteossa, ja tuotiin terveiset äskettäin järjestetystä ”Mikä täytyy kasvaa ja kuinka paljon” –seminaarista:

- Minkälaista tietoa hallitus voi hyödyntää? – Johtava asiantuntija **Ulla Rosenström**, VNK
 - Minkä täytyy kasvaa ja kuinka paljon? – Tutkija **Tuuli Hirvilampi**, Kehys ry:n kestävästä talouden työryhmän ja kestävästä kehityksen asiantuntijapaneelin jäsen
- Rosenström ja Hirvilampi korostivat, että ei kannata puhua mittareista ennen kuin tiedetään tavoitteet. Ensimmäinen on päästävä siihen, ettei ole tavoitteita, jotka vievät eri suuntiin. Sosiaaliset tavoitteet on saavutettava luonnon kantokyvyn rajoissa.
 - ”Yhdessä tehty hyvä elämä kaikille” -motto on hyvä tiivistys seminaarista
 - Seminaarista ei tullut konkreettisia indikaattoriesityksiä, mutta siellä korostettiin, että hiilipäästöjä on seurattava ja päästöt ja hiilinielut on molemmat mitattava. Ajantasaisuus on tärkeä ja se että indikaattorit mittaavat hallituksen toimintaa. Mittareiden määrässä enempi ei ole välttämättä parempi
 - Uuden hallitusohjelman johtoajatus tulisi olla, että Suomen olisi oltava ensimmäinen hyvinvointivaltio, joka luopuu fossiilista polttoaineista. Ekologista kestävyttä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja hyvinvointia tulee seurata sellaisissa prosesseissa, jotka tukevat pidemmän aikavälin tavoitteiden asentaa ja sektoreiden välistä yhteistyötä kuten hallitusneuvotteluissa ja kehysriihessä.
 - Visio eli pitkä aikavälin tavoite yhteiskunnallisesta kehityksestä tulee luoda yhdessä eri toimijoiden kanssa päättäjistä ja virkamiehistä kansalaisyhteiskuntaan, jotta ymmärrys ja omistajuus on yhteinen.
 - Lyhyen aikavälin tavoitteet ovat myös tärkeitä ja niitä varten tarvitaan mittareita, jotka osoittavat suunnan olevan kurssissa kohti visiota. Poliittisen päätöksenteon johdonmukaisuuden varmistaminen ja sektorisiilojen yli kurottaminen on tässä olennaista. Nyt tarvitaan vahvaa johtajuutta ja ilmastokaaos on saatava haltuun
- ### 4. Keskustelujen yhteenveto ja kokouksen päättäminen
- **Pääsiihteeri Annika Lindblom päätti kokouksen ministerin jouduttua lähtemään aiemmin.**

Toimikunnan työ jatkuu 2019 loppuun

keke kokonaisarviointi on käynnissä, valmis helmikuussa 2019, jotta syötteitä hallitusneuvotteluihin

Etunimi	Sukunimi	Organisaatio
Fredrik	Blomfelt	Metsäteollisuus ry
Petra	Elomaa	Kela
Elisa	Gebhard	Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi r
Sari	Granni	Marttaliitto
Camilla	Gunell	Mariehamns stadsstyrelses
Satu	Heikkinen	OKM
Sami	Heikkilä	PLM
Barbara	Heinonen	Mariehamn stad
Tuuli	Hirvilammi	Kehys ry
Hille	Hyytiä	Motiva Oy
Pekka	Ihalainen	Akava
Marja	Innanen	VNK
Antti	Joensuu	Työ- ja elinkeinoministeriö
Kari	Kankaala	Tampereen kaupunki
Sara	Kemetter	Mariehamns stadsstyrelses
Karoliina	Ketola	Suomen Olympiakomitea ry
Eija	Kinnunen	Vihreä ja kestävä Kemi
Emma	Korpi	Nuoren Agenda2030 -ryhmä
Leila	Kurki	STTK
Lauri	Kurvonen	Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
Rilli	Lappalainen	Kehys
Pasi	Laitala	Espoon kaupunki
Annika	Lindblom	YM
Armi	Liinamaa	Valtiovarainministeriö
Marjatta	Liljeström	Semantix
Sabina	Lindström	Liikenne- ja viestintäministeriö
Jukka	Makkonen	Energiäteollisuus ry
Harri	Martikainen	Sisäministeriö
Aino	Miikki	Nuorten Agenda2030 -ryhmä
Sokorey	Mohamed	Nuorten Agenda2030 -ryhmä
Pentti	Mäkinen	Etelä Savon maakuntaliitto
Sami	Nikander	Kemianteollisuus
Jouni	Nissinen	SLL
Sara	Nyman	Nuorten agenda2030
Marja	Ola	Kaupan liitto
Mari	Pantsar	Sitra
Tytti	Pantsar	Vapaa Sivistystyö ry
Marja-Riitta	Pihlman	TEM
Jani	Pitkäniemi	VM
Hannele	Pokka	Ympäristöministeriö
Sanna	Päivärinta	Porvoon kaupunki
Miira	Riipinen	Kuntaliitto
Liisa	Rohweder	WWF Suomi
Ulla	Rosenström	VNK
Mikko	Salo	Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilij
Taru	Savolainen	YM
Ilkka	Sipiläinen	Kirkkohallitus, Suomen evl kirkko
Saara-Sofia	Sirén	Eduskunta
Tiina	Sjelvgren	Semantix

Marikki	Stocchetti	Kehityspoliittinen toimikunta
Kimmo	Tiilikainen	YM
Hannu	Vainonen	OKM
Jouni	Varanka	VNK
Anne	Vehviläinen	MMM
Laila	Vihersaari-Johnston	VNK
Ira	Vihreälehto	Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen